

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum magis pertineat ad liberalem dare, quàm accipere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

¶ 2 Præ. Ad liberalem pertinet quarumcumque diuitiarum usus: sed diuitiæ naturales sunt ueriores, quæ diuitiæ artificiales, quæ in pecuniis consistunt, ut patet per Philo. in 1. Politic. ergo liberalitas non est principaliter circa pecunias.

Lib. 1. Politic. cap. 5. & 6. §. 5.

¶ 3 Præ. Diuersarum uirtutum diuersæ sunt materiæ, quia habitus distinguuntur secundum obiecta: sed res exteriores sunt materiæ iustitiæ distributiue, & commutatiue: ergo non sunt materiæ liberalitatis.

Libro 4. ca. 2. circa medium, tomo 5.

Sed contra est, quod * Philoso. dicit in 4. Ethico. quod liberalitas uidetur esse medietas quadam circa pecunias.

Libro 4. ca. 2. tomo 5.

Respon. Dicendum, quod secundum * Philo. in 4. Ethic. ad liberalem pertinet emissiuum esse. Unde & alio nomine liberalitas largitas nominatur, quia quod largum est, non est retentiuum, sed est emissiuum, & ad hoc idem pertinere uidetur etiam nomen liberalitatis. Cum enim aliquis a se emittit, quodammodo illud a sua custodia, & dominio liberat, & animu suum ab eius affectu liberum esse ostendit. Ea uero quæ emittenda sunt ab uno homine in alium, sunt bona possessa, quæ nomine pecuniæ significantur: & ideo propria materia liberalitatis est pecunia.

In solut. ad arg. 3. præ. artic.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut dictum est, liberalitas non attenditur in quantitate dati, sed in affectu dantis. Affectus autem dantis disponitur secundum passiones amoris, & concupiscentiæ, & per consequens delectationis & tristitiæ ad ea, quæ dantur: & ideo immediata materia liberalitatis sunt interiores passiones, sed pecunia exterior est obiectum ipsarum passionum.

De discipl. Christi, ca. 1. 2. medium, tomo 9.

AD II. Dicendum, quod sicut * Aug. dicit in lib. de disciplina Christi. Totum quicquid homines in terra habent, & omnia quorum sunt domini, pecunia uocatur: quia antiqui, quæ habebant, in pecuniis habebant. & * Philosophus dicit in 4. Ethico. quod pecunias omnia dicimus, quorum dignitas numismate mensuratur.

Lib. 4. Ethic. in principio libri, tomo 5.

AD III. Dicendum, quod iustitia constituit æqualitatem in istis exterioribus rebus: non autem ad eam proprie pertinet moderari interiores passiones. Unde aliter pecunia est materia liberalitatis, & aliter iustitiæ.

ARTICVLVS. III.

Utrum uis pecunia sit actus liberalitatis.

Infra arti. 4. & quo. 5. art. 23. ad 1. & 4. Ethic.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod uti pecunia non sit actus liberalitatis. Diuersarum enim uirtutum diuersi sunt actus, sed uti pecunia conuenit aliis uirtutibus, sicut iustitiæ, & magnificentiæ, non ergo est proprius actus liberalitatis.

Libro 5. c. 9. per se a principio.

¶ 2 Præ. Ad liberalitatem non solum pertinet dare, sed etiam accipere, & custodire, sed acceptio, & custodia non uidentur ad usum pecuniæ pertinere. ergo inconuenienter dicitur proprius actus liberalitatis usus pecuniæ.

Libro 4. c. 1. ad medium a principio, tomo 5.

¶ 3 Præ. Usus pecuniæ non solum consistit in hoc, quod pecunia detur, sed in hoc, quod expendatur, sed expendere pecuniam refertur ad ipsum expendentem, & sic non uidetur esse actus liberalitatis. dicit enim * Seneca in 3. de Beneficiis. Non est liberalis aliquis ex hoc, quod sibi donat. ergo non quilibet usus pecuniæ pertinet ad liberalitatem.

Sed contra est, quod * Philoso. dicit in 4. Ethico. Vnoquoque optime utitur, qui habet circa singula uirtutem. ergo diuitiis utitur optime, qui habet circa pecunias uirtutem: iste autem est liberalis. ergo bonus usus pecuniarum est actus liberalitatis.

Respon. Dicendum, quod speculatio obiecto, ut supra habetur est. Quæ siue materia liberalitatis est pecunia, cuius mensurari potest, ut dicitur in libro de liber virtus conuenienter se habet ad actum, consequens est, ut cum liberalitas eius sit proportionatus pecuniæ, cadit sub ratione bonorum uirtutum exteriora bona ad usum hominum: ideo actus proprius liberalitatis est diuitiis uti.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod actus liberalitatis bene uti diuitiis proprie materia liberalitatis. Ad iustitiam autem pertinet uti diuitiis rationem debiti, prout dicitur in libro de iustitia. Ad magnificentiæ autem pertinet, ut diuitiis secundum quandam speculatiuam, quæ est, secundum quod affluunt in bonum, magni expletionem. Unde & magis perfectè dammodo se habet ex additione ad actum ut infra dicitur.

AD II. Dicendum, quod ad liberalitatem non solum conuenienter uti pecuniæ merito, sed etiam preparare oportet, ut ne utendum: Sicut a fortitudine dicitur, non solum exercere gladium in hostem, sed exacere gladium, & in uagantia occidere ad liberalitatem pertinet non solum, sed etiam eam preparare, & conseruare ut neum utum.

AD III. Dicendum, quod actus liberalitatis sunt interiores, quæ materia liberalitatis sunt exteriores, ideo ad liberalitatem pertinet preparare propter inordinatam affectionem, ut prohibeatur a quocunque debet esse duplex usus pecuniæ. Vnus ad sumptus, uel expensas pertinet, quo quis utitur ad alios, qui pertinet ideo ad liberalitatem pertinet, ut moderatum amorem pecuniæ conuenientibus expensis, neque rationibus. Unde circa rationes diuitias consistit, secundum * Philo. in 4. Ethico. autem Seneca est intelligendum, quod se habet ad dationes. Non enim quis liberalis ex hoc, quod sibi donat.

AD IV. Dicendum, quod actus liberalitatis sunt interiores, quæ materia liberalitatis sunt exteriores, ideo ad liberalitatem pertinet preparare propter inordinatam affectionem, ut prohibeatur a quocunque debet esse duplex usus pecuniæ. Vnus ad sumptus, uel expensas pertinet, quo quis utitur ad alios, qui pertinet ideo ad liberalitatem pertinet, ut moderatum amorem pecuniæ conuenientibus expensis, neque rationibus. Unde circa rationes diuitias consistit, secundum * Philo. in 4. Ethico. autem Seneca est intelligendum, quod se habet ad dationes. Non enim quis liberalis ex hoc, quod sibi donat.

ARTICVLVS. IIII.

Utrum ad liberalem maxime pertinet dare.

AD QVARTUM sic proceditur. Videtur, quod ad liberalem non maxime pertinet dare, sed maxime accipere, & custodire, sed acceptio, & custodia non uidentur ad usum pecuniæ pertinere. ergo inconuenienter dicitur proprius actus liberalitatis usus pecuniæ.

¶ 2 Præ. De hoc, quod aliquis dicitur liberalis, non maxime pertinet dare, sed maxime accipere, & custodire, sed acceptio, & custodia non uidentur ad usum pecuniæ pertinere. ergo inconuenienter dicitur proprius actus liberalitatis usus pecuniæ.

¶ 3 Præ. Ad illud implendum, quod dicitur, homo utitur uis quibus tendit, homo utitur uis quibus tendit, homo utitur uis quibus tendit, ergo bonus usus pecuniarum est actus liberalitatis.

ARTICVLVS V.

Vtrum liberalitas sit pars iustitie.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit pars iustitie. Iustitia enim respicit debitum: sed quanto est aliquid magis debitum, tanto minus liberaliter datur. ergo liberalitas non est pars iustitie, sed ei repugnat.

¶ 2 Præterea. Iustitia est circa operationes, ut supra habitum est: sed liberalitas est præcipue circa amorē, & concupiscentiam pecuniarum, quæ sunt passiones. ergo magis uidetur liberalitas ad temperantiam pertinere, quàm ad iustitiam.

¶ 3 Præterea. Ad liberalitatem pertinet præcipue conuenienter dare, ut dictum est: sed conuenienter dare pertinet ad beneficentiam, & misericordiam, quæ pertinent ad charitatem, ut supra dictum est. ergo liberalitas magis est pars charitatis, quàm iustitie.

SED CONTRA est, quod Ambrosius dicit in 1. de Officiis. Iustitia ad societatem generis humani refertur. Societatis enim ratio diuiditur in duas partes, iustitiam scilicet, & beneficentiam, quam eandem liberalitatem, aut benignitatem vocant. ergo liberalitas ad iustitiam pertinet.

RESPON. Dicendum, quod liberalitas non est species iustitie: quia iustitia exhibet alteri quod est eius: sed liberalitas exhibet id, quod suum est. Habet tamen quandam conuenientiam cum iustitia in duobus. Primo quidem, quia principaliter est ad alterum, sicut & iustitia. Secundo, quia est circa res exteriores, sicut & iustitia, licet secundum rationem, ut dictum est: & ideo liberalitas a quibusdam ponitur pars iustitie, sicut uirtus annexa ei, ut principali.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod liberalitas, etsi non attendat debitum legale, quod attendit iustitia, attendit tamen debitum quoddam morale, quod attenditur ex quadam ipsius decentia, non ex hoc, quod sit alteri obligatus: unde minimum habet de ratione debiti.

AD II. Dicendum, quod temperantia est circa concupiscentias corporalium delectationum. Concupiscentia autem pecunia, & delectatio non est corporalis, sed magis animalis: unde liberalitas non pertinet proprie ad temperantiam.

AD III. Dicendum, quod datio beneficentia, & misericordia procedit ex eo, quod homo est aliquo modo affectus circa eum, cui dat: & ideo talis datio pertinet ad charitatem, siue ad amicitiam: sed datio liberalitatis provenit ex eo, quod dās est aliquo modo affectus circa pecuniam, dum eam non concupiscit, neque amat: unde etiam non solum amicis, sed etiam ignotis dat quando oportet. Vnde non pertinet ad charitatem, sed magis ad iustitiam, quæ est circa res exteriores.

ARTICVLVS VI.

Vtrum liberalitas sit maxima uirtutum.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas sit maxima uirtutum. Omnis enim uirtus hominis est quædam similitudo diuinæ bonitatis: sed per liberalitatem homo maxime assimilatur Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, ut dicit Iacobi. ergo liberalitas est maxima uirtutum.

¶ 2 Præterea. Secundum Augustinum in 6. de Trinitate. In his quæ non mole magna sunt, idem est esse maius, quod melius: sed ratio bonitatis maxime uidetur ad liberalitatem pertinere, quia bonum diffusiuum est, ut patet per Dionysium in 4. capitulo de diuinis nominibus. Vnde

Supra q. 12. art. 12. ad 2. & q. 117. art. 2. & 3. & art. 3. ad 2. Et infra q. 157. art. 1. co. Et 3. di. 27. q. 2. ad 4. q. 2. cor. Et in q. 13. art. 1. cor. h.

q. 58. ar. 9. & 1. q. 60. ar. 1. 2. & 3.

ar. præced. ad 2.

q. 30. & 31.

Ambr. libro 1. de Officiis. 18. in principio. tomo 1.

hic in corp. & ar. 1. d. huius q. ad 3.

Libro 6. c. 8. patrum ante medium, tomo 3.

Dion. ca. 4. in princip.

ergo possit sibi præparare facultatem aliis donandi. A
ergo uidetur, quod maxime non intendat ad dandū.
Præterea. Magis homo obligatur ad hoc, quod prouideat sibi, quàm aliis: sed expendendo aliquid, prouidet sibi, dando autem prouidet aliis. ergo ad liberalitatem magis pertinet expendere, quàm dare.

SED CONTRA est, quod Philo. dicit in 4. Ethicorum. quod liberalis est superabundare in datione.

RESP. Dicendum, quod proprium est liberalis uti pecunia. Vfus autem pecunie est in emissione ipsius: nam acquisitio pecunie magis assimilatur generationi, quàm vsui. Custodia uero pecunie, in quantum ordinatur ad facultatem uendi, assimilatur habitui. Emissio autem alius rei quanto fit ad aliquid diuersius, tanto a maiori uirtute procedit, sicut patet in his, quæ proueniunt: & ideo ex maiori uirtute procedit, quod aliquis emittat pecuniam dando eam aliis, quàm expendendo eam circa seipsum. Propter hoc magis est uirtutis, ut precise tendat in id, quod est perfectius est: nam uirtus est perfectio, quædam ut dicitur in 7. Physicorum: & ideo liberalis maxime ad dandū ex datione.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ad prudentiam pertinet custodire pecuniam, ne surripiatur, aut inuoluntate expendatur: sed uiliter eam expendere non est minoris prudentia, quàm uiliter eam conferre, sed maioris: quia plura sunt attendenda circa usum pecunie, qui assimilatur motui, quæ circa cōseruationem, quæ assimilatur quieti. Quod autem illi, qui sumunt pecunias ab aliis acquisitas, liberalius expendunt, quasi existētes inopia in experti, si propter illam hanc in experientiam liberaliter expendēt, non habent uirtutem liberalitatis: sed quandoque inuoluntate in experientia se habet solum sicut tollēs impedimentum liberalitatis, ita quod promptius liberaliter agant. Timor enim inopia ex eius experientia procedens, impedit quandoque eos, qui acquisierunt pecuniam, ne eam consumant liberaliter agendo: & similiter amor, quo eam amant, tanquam proprium effectum, ut Philo. dicit in 4. Ethico.

AD II. Dicendum, quod sicut dictum est, ad liberalitatem pertinet conuenienter uti pecunia, & per consequens conuenienter dare, quod est quidam usus. Quælibet autem uirtus tristatur de contrario sui actus, & uirtus eius impeditur. Ei autem quod est conuenienter dare, duo opponuntur, scilicet non dare quod conuenienter est dandum, & dare aliquid inconuenienter. Vnde de utroque tristatur liberalis, sed de primo magis, quia plus opponitur proprio actui: & ideo non dat omnibus. Impeditur enim actus eius, si quibuslibet daret. Non enim haberet unde aliis daret, quibus dare conuenit.

AD III. Dicendum, quod dare, & accipere se habent sicut agere, & pati. Non est autem idem principium agendi, & patiendi. Vnde quia liberalitas est principium dationis, non pertinet ad liberalem, ut sit promptus ad recipiendum, & multo minus ad petendum. Vnde uersus.

Si quis in hoc mundo uult multis gratus haberi, Det, capiat, querat, plurima, pauca, nihil.

Ordinat autem ad dandum aliqua secundum conuenientiam liberalitatis, scilicet fructus propriarum possessionum, quos solcite procurat, ut eis liberaliter utatur.

AD IIII. Dicendum, quod ad expendendum in scripturam natura inclinatur: unde ad hoc, quod pecuniam quis persudat in alios, pertinet proprie ad uirtutem.